

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
21/2253 - SK

Dato
28.04.2021

Dokument 8:162 S (2020-2021) - Representantforslag om regulering av politiets maktbruk i oppdrag mot barn under barnevernets omsorg

Det vises til brev 13. april 2021 fra Justiskomiteen med anmodning om uttalelse til representantforslag fra stortingsrepresentantene Sakariassen, Øvstegård og Skaugvoll Foss om regulering av politiets maktbruk mot barn under barnevernets omsorg. Som bakgrunn for forslaget vises blant annet til tidligere rapport fra Fylkesmannen i Hordaland, oppslag i mediene gjennom mange år og Stavanger Aftenblads reportasjer.

Nasjonal praksis for loggføring og statistikk over tvangsbruk under politioppdrag i barnevernssaker

Spørsmål om loggføring og statistikk hører under Politidirektoratets fagområde. Direktoratet har opplyst at de vil vurdere utvikling av hensiktsmessig registrering av maktmiddelbruk under politioppdrag i barnevernssaker. I vurderingene vil det legges vekt på at registreringen skal danne grunnlag for statistikk som kan gjøres offentlig tilgjengelig.

Politiets bistandsplikt og rammer for maktbruk

Politiets adgang til bruk av makt følger av politiloven § 6 og politiinstruksen § 3-1 jf. § 3-2. Politiet skal så vidt mulig unngå bruk av fysisk makt, og fysisk makt overfor mindreårige skal kun brukes som siste utvei. Ved bruk av fysisk makt skal maktbruken være nødvendig, forsvarlige og hensiktsmessig, og stå i forholds til situasjonenes alvor, tjenestehandlingens formål og omstendighetene for øvrig. Bestemmelsene gjelder for all tjenesteutførelse, uavhengig av type situasjon og hendelse. Selv om det ikke er særskilte vilkår i politiloven eller politiinstruksen for bruk av makt mot mindreårige, vil alder og personlige forhold være et sentralt moment ved vurderingen og avgjørelsen av hvilken

makt som kan brukes. Det er politiet som bestemmer på hvilken måte og med hvilke midler et bistandsoppdrag skal gjennomføres, jf. politiinstruksen § 13-5.

I representantforslaget vises til innspill fra Barneombudet i brev 9. juni 2020 og fra Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) 4. mars 2021, hvor det blant annet er pekt på at det bør være en kvalifisert forholdsmessighetsvurdering ved bruk av makt overfor barn.

Selv om dagens regelverk gir klare føringer om at politiet så vidt mulig skal unngå bruk av fysisk makt, og at all maktutøvelse skal være nødvendig og forholdsmessig, er det naturlig med en fornyet vurdering av hvordan politiets maktbruk overfor mindreårige bør reguleres. Et godt tiltak er at Politidirektoratet vil utarbeide en barnefaglig veileder i samarbeid med Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir). Departementet vil også vurdere om det er grunn til å nedfelle en mer presis regulering av politiets maktbruk overfor mindreårige i politiinstruksen og eventuelt i politiloven.

Bruk av ulike typer maktmidler mv.

Forslagsstillerne etterlyser også en sterkere regulering av blant annet bruk av håndjern, bodycuff og spyttmaske overfor barn. Det foreslås innføring av forbud mot bruk av spyttmaske og unntak for generell bevæpning når politiet bistår barnevernet.

Som nevnt følger det av regelverket at politiet skal benytte så lempelige maktmidler som mulig. Jeg nevner også at Politidirektoratet har gitt «Instruks om bruk av enkelte typer maktmidler i politiet». Instruksen regulerer bruk av håndjern og annet båndsel, slagvåpen, OC-pepperspray og patruljehund som maktmiddel. Formålet med instruksen er å sikre bevisstgjøring og etterlevelse av regelverket om bruk av de ulike maktmidlene, samt å bidra til en ensartet praksis i politiet.

Det er viktig at politiet foretar grundige vurderinger basert på sikkerhet og barnefaglig kunnskap. Å forby enkelte typer maktmidler i oppdrag hvor mindreårige er involvert, kan være vanskelig av sikkerhetsmessige hensyn, og jeg kan ikke se at det er veien å gå.

Politiet har mange omfattende oppgaver og vidtgående plikter til å gripe inn ved ulike hendelser. Politidirektoratet viser til at det er vanskelig i faglige instruksjoner å oppstille absolutte skranker for adgangen til å benytte bestemte typer av metoder og maktmidler. Risikovurderinger og beslutninger om at tjenestehandlingen skal avbrytes eller unnlates, eller hvilken taktikk som skal velges må avgjøres etter en skjønnsmessig vurdering av personellet i politidistriktene som ut fra politifaglig kompetanse og funksjon har ansvaret for den taktiske løsningen av oppdraget.

Vi har et høyt utdannet politi som er bevisst om maktbruk. Gjennom bachelorutdanningen ved Politihøgskolen utdannes politiet til å utøve minst mulig makt.

Når det gjelder spørsmålet om å utføre oppdrag ubevæpnet i situasjoner hvor politiet er generelt bevæpnet, er dette vurderinger politiet er nærmest til å foreta.

Politidirektoratet har under utarbeidelse retningslinjer for når tjenestepersoner kan avvæpnes i tilfeller hvor direktorat har besluttet generell bevæpning. Hensikten er å sikre at politidistrikter og særorgan gjennomfører risikovurderinger for tjenestetypene og oppdrag som likevel bør gjennomføres ubevæpnet fordi bevæpning vil kunne være uhensiktsmessig, upraktisk, til ulempe eller virke støtende.

Klageadgang for barn

Jeg har merket meg representantenes anmodning om at regjeringen utreder og fremmer forslag om å opprette et nytt uavhengig klageorgan for barn under barnevernets omsorg som er utsatt for tvang fra politiet.

Politidirektoratet opplyser at de har hatt møte med Barneombudet og er i dialog med Bufdir for å avklare behovet for tilpasning av dagens klageordning. Jeg mener dette er en riktig vei å gå og imøteser Politidirektoratets vurdering.

Med hilsen

Monica Mæland